

[Proti Jaspersově „věčné pravdě“]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1985-2 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1985-2 \(rukopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 28. 8. 1985
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 28. 8. 1985

[Proti Jaspersově „věčné pravdě“]

850828-1

(11) (28. 8. 85, Ostrava)

Problematické je u Jasperse zejména pojetí věčnosti: „das ewig Wahre“ (92) (151), das Jederzeitige, das Ewige (91) (67), „ewige Wahrheit“ (68 96 a jinde 150, 139, 136) atd. Toto věčné je buď vždypřítomné, anebo za určitých okolností a v určitých situacích zpřítomnitelné. Zpřítomnění je relativní, tj. vždy v dějinném kontextu, a tudíž samo dějinné, ale jde o zpřítomnění vždy „téhož“. V tom smyslu se také filosofie může myšlenkově vztahovat k „jedné pravdě“ (die eine Wahrheit – 152) jako k pravdě, která zůstává stále stejná (die gleichbleibende Wahrheit – 94) a vždypřítomná (jederzeitige – 91), jako k „tomu jednomu filosofie“ (das Eine der Philosophie – 72). – Předpokládejme, že pravda (ve smyslu Pravdy) je jediná, že integrita k ní nejenom náleží, ale že pravda je základem a garantem veškeré vnitrosvětské integrity, a tedy také a zvláště konzistentnosti všeho správného, pravdivého poznání. Je tu však otázka, proč je třeba tuto Pravdu myšlenkově (pojmově) modelovat jako „nunc aeternum“, jako věčnou přítomnost, a tím neměnnost. Mám za to, že Pravdu je třeba chápat spíše jako něco živého a žijícího, co žije směrem k nám a co jakoby prorůstá do našeho myšlení a do celého života, a to vždy nově, přiměřeně daným okolnostem, ale vždy tak, že tyto okolnosti jsou překračovány. Termín „věčná“ můžeme akceptovat ve smyslu etymologickém, totiž že život pravdy probíhá „po věky“, přičemž život této „Pravdy“ ještě budeme muset ze speciálních důvodů odlišovat od pravdy samotné jako právě příklonění Pravdy ke světu, k životu, ke konkrétnímu člověku, a že se tedy vzdáme každého pokusu o zpředměťující pojetí samotné Pravdy. Teprve tam, kde se Pravda přiklání k člověku a ke světu, kde vstupuje do světového (a dějinného) kontextu, nabírá na sebe postupně určité předmětné rysy a charakteristiky, které nám dovolují o ní mluvit a na ni myslit také předmětně. Jaspers ovšem naprosto správně upozorňuje, že to už není ryzí „Pravda“ sama – vždyť také je žákem Kantovým! Jenže okolnost, že nemůžeme předmětně mluvit (a myslit) o Pravdě, ještě neznamená, že ji nemůžeme mínit nepředmětně. A v takovém případě se klade vážná otázka, jak se situace mění: můžeme nepředmětně mířit (svými nepředmětnými intencemi) k Pravdě jakožto věčné? Není to *de facto* doklad toho, že jsme vypadli z role a sklouzli do předmětného mínění a myšlení? Což predikace věčnosti není typickým zatížením „metafyzickým“, tedy předmětným myšlením?

To se ovšem dotýká samotné otázky předmětného a nepředmětného myšlení. Proto nelze otázku „věčnosti“ Pravdy (či pravé skutečnosti, toho nejvlastnějšího, ryzí nepředmětnosti atd.) řešit izolovaně. Ale je třeba mít na paměti, že čas a časovost jsou problémem nikoliv pouze ve sféře předmětností anebo ve světě, kde jsoucna mají vždy vedle své nepředmětné stránky i stránku předmětnou, nýbrž že to je otázka bytostně spjatá s povahou ryzí nepředmětnosti samé, tj. že otázka času a otázky bytí spolu primárně a principiálně souvisí, že tedy se otázka času neklade teprve a výhradně v rovině zpředměťování. (To proti Jaspersovi.)